

I Almindelighed kan man vel sige, at Almenskoleloven af 1903 tog Sigte paa Enhedsskolen. Den gamle Ordning bestod i en Folkeskole, der ingen Forbindelse havde med den højere Skole, og en saakaldt lærd Skole, som var at betragte som en Forgaard til Universitetet, men den Ordning gik man bort fra i 1903. Man ombyttede den lærde Skole med en højere Almenskole, og jeg kan ikke opfatte det anderledes, end at Meningen med denne Ordning var, at den højere Almenskole skulde være en Overbygning paa den lavere Almenskole, Folkeskolen, og at de to Skoler tilsammen skulde udgøre Enhedsskolen. Denne Enhedsskole skulde da have sit Maal i sig selv og ikke være nogen Forberedelsesskole til nogen speciel Fagskole i den Forstand, at den skulde hente sine Metoder eller indrette sine Krav under Hensyn til en saadan videregaaende Fagskole. Jeg tror i Virkeligheden, det var det Sigte, man tog ved Almenskoleloven af 1903, og jeg tror, man ved en Række Smaaændringer i den rigtige Retning kunde være kommet et godt Stykke frem ad den Vej. Men Betingelsen herfor var selvfølgelig, at man fra Autoriteternes Side havde vist virkelig Interesse og Forstaaelse af hele dette Spørgsmaal, og det synes jeg ikke, man har i saa høj Grad, som det var ønskeligt. Tværtimod har man af og til taget Skridt i den modsatte Retning og derved snarere bragt os længere bort fra Enhedsskolen, end vi var før 1903, og i det store og hele, paa mange Punkter i alt Fald, skabt et Virvar, som i dette Øjeblik er ret indfiltret.

Jeg skal ikke komme ind paa mange Enkeltheder, men vil dog nævne, at medens man i 1903 borteliminerede den gamle Præliminæreksamen af Skolevæsenet, har man ikke desto mindre siden ført den frem til Ære og Værdighed igen. Ved Statens Skoler findes den ikke, men de private Skoler har beholdt den, i alt Fald vistnok de allerfleste af dem, og kommunale Autoriteter, som indretter kommunale Mellemskoler, vælger undertiden at sætte den gamle Præliminæreksamen ovenpaa deres Skolebygning, og det endda efter Raad, de indhenter hos de Statsmyndigheder, som har Tilsynet med det højere Skolevæsen. Dette skaber selvfølgelig Forvirring i Skoleforholdene, og for at gøre Forvirringen fuldstændig stiller i alt Fald een Statsinstitution, nemlig Landbohøjskolen, sig paa det Standpunkt, at den ikke respekterer den ved Almenskoleloven af 1903 indførte Realeksamen, men kræver som Optagelses-

betingelse den gamle Præliminæreksamen. Jeg tror, enhver vil indrømme, at det skaber udviklede Forhold, naar en Statsinstitution vægrer sig ved at anerkende den Eksamen, Staten paalægger sine egne Skoler at undervise til.

Men ogsaa paa anden Maade er Lønnen fra 1903 blevet bøjet og udvisket. Man har saaledes uden videre tilladt de private Skoler at indføre Undervisningsfag paa et saadant Trin, at Overgangen fra den egentlige Folkeskole til Mellemskolen er vanskeliggjort, og jeg kan ikke se rettere end, at dette er i Strid med den Tankegang, man var inde paa ved Loven af 1903. Men navnlig har det virket stærkt hemmende paa denne Lovs Udførelse i Praksis, at man paa alle Omraader har sparet og knebet paa de Bevillinger, uden hvilke man ikke er i Stand til at drive en moderne Undervisning. Statens Skoler er mange Steder til Huse i Rum af den jammerligste Beskaffenhed, af en saadan Beskaffenhed, at det strider mod alle hygiejniske Krav og Elevøvelser, hvorpaa den moderne Undervisning for en Del skulde baseres, er umuliggjorte, i de allerfleste Tilfælde fordi man hverken kan faa Bevillinger til Laboratorier, Demonstrationsborde eller Kemikalier eller noget som helst af den Slags Ting. Dette gør sit til, at vi ikke har nogen moderne højere Skole her, men en Skole, der staaar tilbage for Skolerne i vore Nabolande. Jeg tror, det vilde have stor Betydning, om der heri skete en Ændring. Hvis vor opvoksende Slægt skal kunne klare sig i Konkurrencen med fremmede Nationer, maa vi udruste den saa godt som muligt, ikke saaledes, at det bliver en lille Part, vi giver den bedste og højeste Undervisning, men saaledes, at vi skaber en virkelig god Skole for hele Folket, det vil sige en Enheds-Almenskole. Jeg er ganske klar over, at dette Spørgsmaal ikke kan løses paa fuldt tilfredsstillende Maade indenfor den nuværende Lovgivnings Rammer, men jeg vil henstille, at dette store Spørgsmaal skydes frem i Forgrunden, og det kan kun ske, hvis det bliver ordentligt undersøgt. Derfor vilde det maaske være rigtigst, om der fra Kultusministerens Side blev gjort Forarbejder til Nedsættelse af en Kommission, som tog sig af hele dette Spørgsmaal. Det skulde ikke være en Kommission for den højere Skole, men en Kommission, som skulde give Rammerne for hele vor Skoleordning. Men indtil vi naar til dette, mener jeg, der ad administrativ Vej kan, ved Hjælp af forskellige